

Debattredaktør:

Erik Tormes

Post: Aftenposten, Debattredaksjonen, Postboks 1, 0051 Oslo

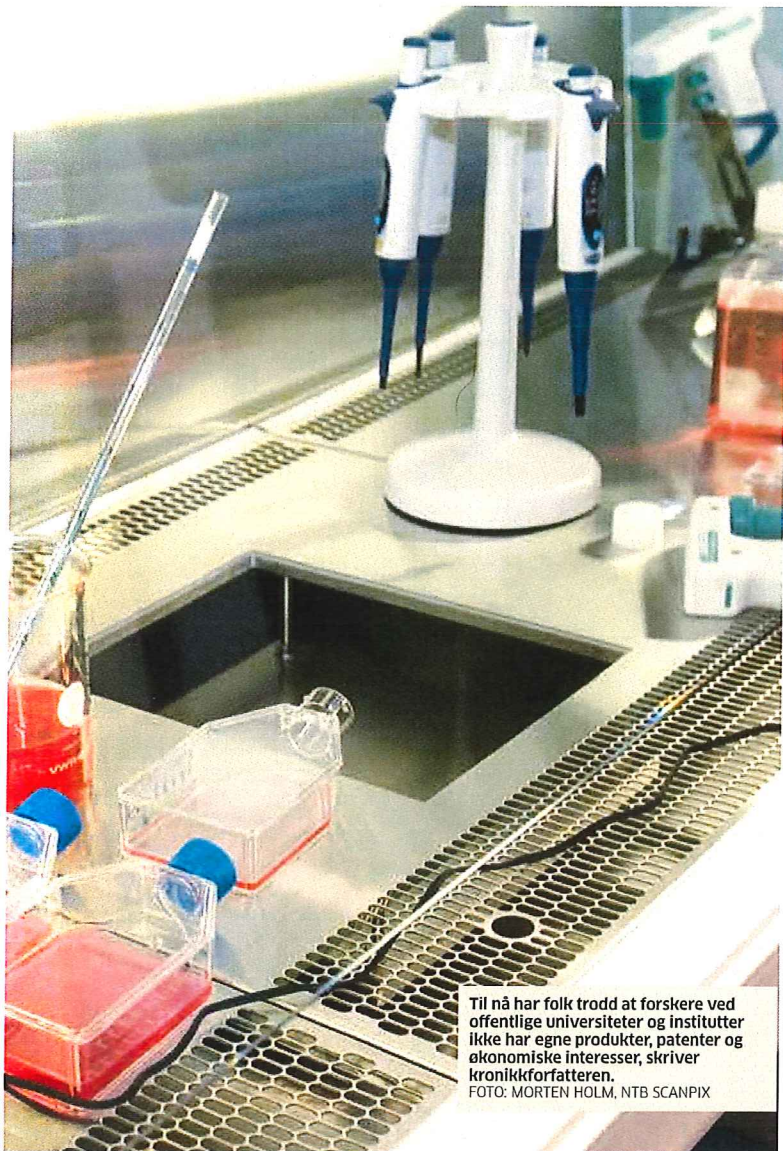
KRONIKK

E-post: kronikk@aftenposten.no
Maks. 6000 tegn inkl. mellomrom.
Legg ved portrettfoto.

DEBATT

E-post: debatt@aftenposten.no
Hovedinnlegg: Maks 3000 tegn inkl.
mellomrom. Legg ved portrettfoto.
Kortinnlegg: 400-1500 tegn.

Kronikker/debattinnlegg på nett:

aftenposten.no/meninger
• Aftenposten returnerer ikke artikler som
blir sendt på papir.

Til nå har folk trodd at forskere ved offentlige universiteter og institutter ikke har egne produkter, patenter og økonomiske interesser, skriver kronikkforfatteren.
FOTO: MORTEN HOLM, NTB SCANPIX

Gym. Garderoben i gymmen skal ikke være et «fristed», men et mulighetsrom.

Bruk garderoben som læringsarena

Debatt

Kjersti Mordal Moen
førsteamanuensis i kroppsøving, Høgskolen i Hedmark

Vidar Hammer Brattli
høgskolelektor i kroppsøving, Høgskolen i Hedmark

Vi har alle hatt kroppsøving, eller gym som vi egentlig kalte det, og husker hva som kunne foregå der, ikke minst i garderoben. Vi husker også at gymtimene, andre skoletimer og friminuttene hadde voksne til stede. Men i garderoben glimret de voksne som regel med sitt fraver. Garderoben ble et «fristed». Også i dag er elevene i garderoben i forbindelse med gymtimene. Men det som kanskje har endret seg siden vår oppvekst er kroppspresset elevene er utsatt for i dagens samfunn.

Voksne er i for liten grad til stede

Som kroppsøvingforskere har vi derfor spurt elever hvordan de opplevde garderobe- og dusjsituasjonen i gymmen. Vi trodde de aller fleste ville svare at de ikke likte å være naken sammen med andre og at de var redde for å bli ertet eller tatt bilde av. Men vi ble overrasket. Det var hverken erting, nakenhet eller det å bli tatt bilde av elevene opplevde som mest utfordrende. De svarte derimot at de var misfornøyd med kaldt vann i dusjen, bråk i garderoben (særlig guttene på barnetrinnet) og liten tid i garderoben (særlig jentene på ungdomstrinnet). Våre funn knyttet til bråk og tid gir kanskje grunn til å spørre om garderoben også i dag er et «fristed» der voksne i for liten grad er til stede?

Politikerne har bestemt at kroppsøving skal være et fag for allmenn danning. I det ligger blant annet en forventning om at elevene skal få kunnskap og modenhet til å møte livet praktisk, sosialt og personlig. Dette innebærer blant annet at elevene skal oppvære respekt for hverandre og bli rustet til å vurdere kroppsideal. Kroppsøvingsfaget skal også bidra til at elevene utvikler positiv oppfatning av kroppen. Dette er altså skolen og kroppsøvingslærerne pålagt å følge opp.

Men hvordan sikres dette hvis det samtidig er hold i at garderoben er et «fristed» der ingen voksne passer på?

Undersøkelsen vår viste også at de aller fleste elevene dusjer naken etter gymmen. Ved å kle av seg, opplever nok de fleste av oss (barn som voksne) at vi gjør oss selv sårbare. Denne sårbarheten kan det se ut som elever i skolen må håndtere alene sammen med andre jevnaldrende i garderoben. Er det så lurt? Vårt poeng er at det må være en bevissthet fra skolens og kroppsøvingslærers side omkring hvordan garderoben brukes som et naturlig sted for læring om tematikk knyttet til kropp, naturlighet og respekt for hverandres ulikhet. Heller enn å abdisere og overlate garderoben til «småkonger», bør kroppsøvingslæreren være til stede i garderoben som en tydelig voksen. Både for å passe på elevene, men også for å bruke garderoben som en læringsarena for deler av fagets mål. Ingen andre fag i skolen har garderoben som en naturlig del av faget. Garderoben er bokstavelig talt et mulighetsrom for å jobbe med fagets allmenndannende mål.

Kritiske blikk på kroppsideal

En fare med å overlate elevene til seg selv er at det læres andre ting om kroppsideal enn det som står nedfelt i læreplanen. I vår undersøkelse fant vi at flere elever, jo eldre de ble, var misfornøyd med egen kropp. Dersom flere elever blir misfornøyd med egen kropp ved økende alder, er det viktig at skolen legger til rette for å oppvære elevens kritiske blikk på kroppsideal tidlig nok? Dette tilsier at kroppsøvingslæreren må komme på banen og legge til rette for slik læring allerede i barneskolen.

Å skape en god læringsatmosfære i garderoben vil selvsagt kreve langsiktig og målbevisst jobbing fra skolens og kroppsøvingslærernes side. Men det er først når en slik læringsatmosfære er på plass at elevene kan lære om kropp, nakenhet og respekt for forskjellighet på en god måte. Læreren kan da hjelpe elever til å få et mer avslappet og naturlig forhold til egen og andres kropp, og et mer naturlig forhold til at vi alle (heldigvis) er forskjellige – også kroppslig. Dette er noen av kroppsøvingslærers mange og komplekse oppgaver. Vi sier ikke at det er lett. Vi vil bare rette oppmerksomheten på at garderoben i gymmen ikke skal være et «fristed», men et mulighetsrom for læring.

Problemen oppstår når forskningens avstand til myndigheter, penger og marked ikke er stor nok.

Nordmenn har stor tillit til forskere. De stoler på at forskere er saklige, objektive og nøytrale - og ikke er kjøpt og betalt. Faktisk ligger Norge på topp når det gjelder folks tillit til forskere. Det viser Eurobarometer, verdens mest omfattende meningsmåling. Vi ligger også på topp når det gjelder folks ønske om at samfunnet skal finansiere forskning som ikke gir umiddelbar gevinst eller nytte. Altså det vi gjerne kaller grunnforskning. Det er forskning drevet av nysgjerrighet og engasjement, ikke av et ønske om å tjene penger eller å tilfredsstille en oppdragsgiver.

Prioriteringene styres av penger

Men Eurobarometer skiller mellom to kategorier forskere. Det er forskere ved offentlige universiteter og institutter som har den store tilliten. Forskere i og for industri og næringsliv har langt mindre tillit. Folk er ikke dumme, de vil vite hvem som betaler forskningen og forskerne. Inntil nå har folk i Norge trodd at forskere

ved offentlige universiteter og institutter ikke har egne produkter, patenter og økonomiske interesser, eller at de er i lompa på dem som gir dem penger. Denne uavhengigheten er det verd å forsvare.

Kampen om eksterne midler, oppdrag og kontrakter er blitt viktig for mange fagmiljøer. Man ser etter penger der de finnes og lar ofte tilgangen på midler styre prioriteringene. Departementer og direktorater vil gjerne ha løst sine dagsaktuelle utfordringer og legger ut sine «bestillinger» på anbud. Men kanskje finner forskerne ut noe annet enn det som var «bestilt». Hvis ikke styringen er altfor sterk, kan man kanskje likevel rapportere kritiske og uventede konklusjoner. I alle fall én gang. Er man for kritisk, er man kanskje ikke like aktuell ved neste tildeling? Det er jo dumt å sage over den grenen man sitter på.

Stadig oftere bør vi, også journalister, spørre: Kan vi stole på forskerne? Er de nøytrale, objektive og uavhengige? Har forskeren lojalitetsbånd som ikke er så synlige, eller kanskje patenter eller kommersielle produkter? Er de selgere i forskerfrakk?